

Redogörelse, utvärdering av nytt system fr.o.m. 2022 för kursplaner och utbildningsplaner vid Högskolan Dalarna

Anna Annerberg & Mikael Berglund, 12 april 2023/red MIB 26 april

Bakgrund

Nya regler för kurs- och utbildningsplaner vid Högskolan Dalarna fastlades av Utbildnings- och forskningsnämnden (UFN) 15 dec 2021 (dnr HDa 1.2-2021/1339) och trädde i kraft 1 januari 2022. Syftet med ändringarna som gjordes efter en probleminventering var främst att sammanföra arbetet med kursplaner och utbildningsplaner, att minska olikheterna mellan linjeenheter och att minska omfattningen av ändringar i kursplanerna. Förutom regeldokumentet finns anvisningar om kurs- och utbildningsplaner i en handlägningsordning med en rad bilagor, framtagen av Avdelningen för studentservice och utbildningsadministration (SA i det följande). Se Bilaga 1A i denna redogörelse.

Viktiga inslag i det införda arbetssättet är beredningsgrupper för kurs- och utbildningsplaner (BKU), en på varje institution. Dessa ska bestå av tre lärare, en representant från utbildningsstödet och en studentrepresentant. Det formella beslutet om framtagande av ny kurs- eller utbildningsplan fattas av respektive avdelningschef eller prefekt. Ansvar för författande av kurs- och utbildningsplaner ligger på den akademiska personalen. Ämnesföreträdare eller den lärare som skriver kurs- eller utbildningsplan presenterar förslag vid BKU:s möte efter att ha förankrat detta i ämnesgruppen och i förekommande fall med huvudområdes- eller programansvarig(a). Förslagen tas fram i samarbete med utbildningsstödet. Prefekt fastlägger formellt kurs- och utbildningsplaner efter hörande med institutionsledningsrådet (IL).

Liksom tidigare används verktyget KPW (kursplaner på webb) för inskrivande av kursplanetext, varifrån det hämtas till utbildningsdatabasen och övrig systemhantering av texten. För utbildningsplaner skrivs och distribueras förslagstext som Word-fil.

I regeldokumentet ges utbildningsstödet en viktig roll. I detta stöd ingår institutionsadministratörens arbete såsom ledamot i BKU, samarbete vid skrivande av kurs- och utbildningsplaner (Regler avsnitt 2) och revidering (Regler avsnitt 6.1–2) samt engelsk språkgranskning (Regler, del om utbildningsplaner, avsnitt 2.6). I handlägningsordningen preciseras utförandet av detta stöd.

UFN ansvarar för regeldokumentet och har ett åtagande att granska hur dessa nya regler och åtföljande arbetssätt kommit att fungera sedan införandet i början på 2022. Denna redogörelse presenterar resultatet av granskningen. Redogörelsen är också en del i Högskolans arbete med att minska risken att lärosätet i framtiden förlorar examensrätter p.g.a. brister eller otydligheter i egen hantering av kurs- och utbildningsplaner.

Metod, underlag

Denna redogörelse är baserad främst på intervjuer som genomförts av prodekan med de olika BKU vid institutionerna under februari–mars 2023 samt de kurs- och utbildningsplaner som institutionerna beslutat om fr.o.m. 2022. Antalet kursplaner som hanterats sedan de nya reglerna trätt i kraft är mycket större än antalet utbildningsplaner och underlaget är därför mer omfattande gällande kursplaner än gällande utbildningsplaner. För kursplaner handlar det om stickprov (omkring 50, fördelat

på institutionerna) och för utbildningsplaner om samtliga beslutade. Även ett antal kurshandböcker har granskats. Vidare har verksamhetsstödet haft tillfälle att lämna synpunkter på arbetsstättet. Det gäller examens- och Ladok-handläggare vid SA, högskolepedagoger vid Avdelningen för stöd i utbildning och forskning (UF) och sakkunniga vid Avdelningen för stöd till ledning och styrning (LS). Dessutom har en öppen inbjudan att lämna synpunkter lämnats via "Dekanerna informerar" på medarbetarwebben.

Observationer

Antalet nya kursplaner (d.v.s. kursplaner med ny kod) beslutade mellan 1 mars 2022 och 10 februari 2023 är 211. Genomsnittet för perioden 2009–2019 var ca 200 per år. De nya reglerna tycks alltså inte ha medfört någon ändring i tempot när det gäller att ta fram eller skriva om kursplaner. För helåret 2022 erbjöd lärosätet 1071 kurser: ungefär en femtedel av kursutbudet är därmed ändrat eller helt nytt. Åtta utbildningsplaner har tagits fram efter att de nya reglerna tagits i bruk (tre under 2022, fem under 2023). Motsvarande årssnitt under perioden 2017–2021 var 16 utbildningsplaner. Under 2022 erbjöds 67 program.

Huvudsakliga problem som noterats är:

- Handläggningsordningen med dess bilagor ger inte enhetliga instruktioner.
- Samarbetet mellan BKU och stöдавdelningarna fungerar inte såsom det var avsett.
- Kursplaneutformning skiljer, både mellan och inom institutionerna.
- Kursplaneförslag som når BKU är inte alltid genomarbetade.
- BKU tvingas ibland arbeta under tidspress.

Vissa av dessa punkter överlappar varandra. I det följande presenteras och diskuteras enskildheter mer utförligt.

Arbete inom beredningsgrupperna (institutionernas BKU)

De fem BKU:erna tycks ha kunnat arbeta med avsedd bemanning trots enstaka personalbyten. Representant från utbildningsstödet i de enskilda BKU har varit respektive institutionsadministratör. Studentrepresentant har varit samma person i alla fem BKU. Arbetet tycks ha fungerat väl i sina huvuddelar och skett med engagemang och gott samförstånd inom de fem BKU som skapats. Föredragning inför prefektbeslut sker på olika sätt vid de olika BKU, oftast av dess ordförande eller institutionssekreterare men vid IIT även av person utanför BKU (enligt beslutsmissiv i BeHDa). Vid intervjuerna framkom ingen önskan att centralisera BKU under t.ex. UFN, utan man föredrar att behålla detta organ inom varje institution där kännedomen finns om de aktuella ämnena.

Det har framhållits från BKU att mängden befintligt textstöd rörande kursplaner är alltför omfattande. Man efterlyser dock mer utförliga anvisningar rörande utbildningsplaner, inklusive textexempel.

Det har påtalats från olika BKU att anvisningar inte alltid följts vid författande av kursplaneförslag och att underlagen som kommit in till beredningsmöten inte alltid har hållit god kvalitet. Återremitteringar är vanliga vid några institutioner. Från en institution som lämnat sådan kritik har dock även nämnts att en förbättring efter hand kunnat ses. Vissa svårigheter har påtalats vid utbytet med ämnes- och huvudområdesföreträdare samt programansvariga. Ämnesföreträdare tycks inte alltid ha den sakkunskap rörande innehållet som behövs vid BKU-beredning (till skillnad från kursplane-

författare). Vad gäller huvudområdesföreträdare eller programansvariga tycks svårigheten ligga i att hinna med utbytet inför beredning.

Press från prefekthåll och från kursansvariga på snabba beslut har framhållits som ett problem, då kvalitet i dokumenten riskerar att åsidosättas och problem kan uppstå om genomlysningen vid BKU är otillräcklig. Prefekten är som beslutande ansvarig för eventuella brister.

BKU har få ledamöter och det har påtalats att kompetensbrist uppstår vid frånvaro eller jäv. För att önskemål om utökning ska tillgodoses krävs dock en omskrivning av regeldokumentet (avsnitt 1).

BKU:s ledamöter går inte idag att hitta i denna egenskap via Högskolans hemsida eller genom mötesverktyget BeHDA. Bilaga 1B listar dem som ingår i de fem BKU våren 2023.

Kommentar: Det är möjligt att de bristfälliga underlagen avspeglar en benägenhet hos dem som skriver kursplaner att se BKU snarast som en partner i arbetet, dit man kan sända förslag för att få synpunkter och hjälp i skrivandet. I så fall behöver klarläggande göras internt inom institutionerna om författarnas eget ansvar. Tidspressen som påtalats i vissa fall av BKU aktualiserar frågan om reglering av tidsramar för beslut, liksom möjligen också frågan om var det är lämpligt att beslutsmakten ligger, hos prefekt eller i kollegiala organ.

Utbildningsstödet

I handläggningsordningen och i dess bilagor ges en precisering av utbildningsstödet: institutionsadministratörernas och två stödadavdelningars (SA, UF) samt språkinstitutionens (ISLL:s) deltagande klarläggs, inklusive i vilket led i arbetet de förväntas bidra.

Intervjuerna med BKU ger en bild av att utbytet med stödfunktionerna har sett olika ut på institutionerna. Från flera BKU anges att samarbetet med SA inte funnit smidiga former. Den formali-granskning som SA samt språkstödet vid ISLL förväntas göra enligt handläggningsordningen hinns inte alltid med och synpunkter därifrån kommer i praktiken ofta direkt till BKU utan att ha inkorporerats i förslaget av författare (vilket är avsikten: Handläggningsordningen del 1, avsnitt 1.2). Personal vid SA anger att man inte delges underlag i tillräcklig tid och att enhetligheten brister. Utbyte mellan UF och lärare, eller de fem BKU, i kreativ utformning eller ”konstruktiv länkning” (handläggningsordningen s. 1–2) tycks inte ske alls. Från BKU uppfattas i något fall svaga underlag också bero på otillräckligt verksamhetsstöd, men här kan det föreligga oklarhet om utbildningsstödet egentliga roll gällande granskning av språk eller precision i innehållet.

Kommentar: a) Det är viktigt att lärare som skriver kursplaner även i denna fråga tar ansvar för att deras förslag genomgått proceduren enligt handläggningsordningen, och alltså konsulterar stödfunktionerna inom dessas särskilda kompetensområden. b) Det kan finnas ett avstånd mellan förväntningar inom BKU på verksamhetsstödet och den hjälp stödet kan bidra med. Det är tveksamt om verksamhetsstödet har förutsättningar att t.ex. bedöma examinationsformers lämplighet i en viss kurs eller ordval i kursplanemål, även om kunskapen är mycket god gällande t.ex. regelverk om examina eller högskolepedagogik som sådan. Gränsdragning mellan ”formali-granskning” och granskning av arbetssätt, kunskapskontroll eller språk är inte tydlig. c) Bristen på utbyte mellan BKU och den högskolepedagogiska expertis som finns inom UF (tidigare NGLc) är påtaglig. Denna avdelning konsulteras inte på samma vis som SA. UF var heller inte involverat i utarbetandet av nya styrdokument. Möjligen skulle, såsom en rationalisering i arbetsfördelningen, stöd kunna begäras från UF i första hand rörande de ganska fåtaliga men viktiga utbildningsplanernas utformning. d) Det kan finnas anledning att i regeldokumentet klarlägga vad som avses med ”utbildningsstödet”. Det har i

praktiken kommit att inkludera både institutionsadministratörer som ingår i BKU och personal inom verksamhetsstödet, fastän dessa kategorier ingår i olika organ vid lärosätet (institutionerna respektive verksamhetsstödet).

Kursplaner och styrdokumentet (regler, handläggningsordning, bilagor) för dessa

En allmän kommentar inom de olika BKU är att de stödjande dokumenten gällande kursplaner är alltför talrika och omfångsrika. Det har uppfattats vara en börda för kursplaneförfattare att sätta sig in i direktiven. Nedan ges en presentation av andra enskildheter som lyfts fram vid intervjuer och noterats i dokumenten. Observationer följs av kommentarer i detta avsnitt och i vissa fall presenteras explicita förslag i ett senare avsnitt. Bilaga 1A listar aktuella dokument. Bilaga 2 ger en översikt över kursplaneunderlaget i denna redogörelse (ett 50-tal av de kursplaner som beslutats med de nya reglerna).

Ansvaret för ändringar som föreslås utifrån observerade brister ligger på olika organ. UFN behöver ta ställning till främst vilka brister som kan åtgärdas genom omskrivningar av regeldokumentet, det enda som strikt sett är nämndens ansvar.

Dokumentet Regler för kurs- och utbildningsplaner:

Reglerna har medvetet utformats på en generell nivå med få detaljer. Detta skapar en frihet men ger samtidigt ett begränsat stöd i arbetet. Enhetlighet i kursplaner över lärosätet är förstås svårare att uppnå om reglerna medger frihet i tolkning eller utförande. Övriga anvisningar (handläggningsordningen med bilagor) är detaljerade, vilket väcker frågor om dessas status i förhållande till regeldokumentet – i praktiken vilket dokument som har företräde och giltighet. Anvisningarna för det dokument som kallas kurshandbok (s. 5, avsnitt 2.2–3) rymmer samma oklarhet. Här nämns även saker som inte uttryckligen krävs i kursplanerna (t.ex. betygskriterier och delkurser).

Regeldokumentet har en dubblering av rubriknummer som förefaller onödig.

Rubriken "Arbetsformer" har tagits bort ur kursplanerna i de nya anvisningarna. Där detta kommenterats från BKU har man varit tillfreds med att rubriken är borta. Långt fram under 2022 inkluderades dock arbetsformer i beslutade kursplaner. Institutionerna tycks efter hand ha utelämnat detta, senast i november 2022 (ILU och ISLL). I KPW idag (våren 2023) finns inte rubriken "Arbetsformer" kvar.

Engelsk översättning av kursernas mål ska ingå enligt regeldokumentet, men det har utelämnats i åtskilliga av de kursplaner som beslutats med de nya reglerna (se Bilaga 2).

Kommentar: Anvisningar rörande "kurshandbok" kan eventuellt utgå eller också skrivas som just regler och i överensstämmelse med handläggningsordningens bilagor (dessa rymmer dock sina egna svårigheter: se nedan). Om regeldokumentet önskas renodlas kan vissa anvisningar föras till handläggningsordningen, t.ex. sådant som gäller beredning (avsnitt 2–3). En ändrad reglering, om sådan önskas, kan även ske på institutionsnivå, varvid dock enhetlighet minskar. En redaktionell översyn av regeldokumentet bör göras enligt noteringar ovan.

Dokumentet Handläggningsordning för kurs- och utbildningsplaner:

Inga särskilda kommentarer om innehållet har framkommit vid intervjuer utöver vissa språknoteringar. Liksom i regeldokumentet används en inkonsekvent rubriknumrering. SA ansvarar för detta dokument idag.

Kommentar: Troligen är den detaljerade handläggningsordningen ändå en del av den dokumentmängd som lyfts fram som ett besvär i arbetet.

Bilagor till handläggningsordning och deras tillämpning:

Ansvar för dessa dokument ligger idag på SA. Vissa enskildheter som påtalats och som främst hänger samman med bilagorna lyfts fram och kommenteras här.

Mål i kursplaner: I Bilaga 2a till handläggningsordning anges att uttrycket "Efter godkänd kurs ska studenten kunna" ska användas som initialfras, men i exemplen i samma bilaga används i stället uttrycket "Efter avslutad kurs ska studenten kunna". Konsekvent skrivning är önskvärd.

Aktiva verb: I bilaga 2a till handläggningsordningen framhålls i raden Mål att aktiva verb ska användas (t.ex. "redovisa kunskaper om", "redogöra för" eller "presentera"). I exemplen används dock uttryck som hänvisar till kunskapsform som "visa kunskap och förståelse" eller "visa förmåga". Frågan om hur aktiva verb ska användas återkommer i kommentarerna från de olika BKU. Tillämpningen skiljer mellan institutioner och mellan ämnesgrupper inom institutioner. ILU tycks generellt inte använda aktiva verb. Regeldokumentet säger inget om detta.

Kommentar: Här behöver övervägande göras om institutionernas och ämnens frihet samt i vilket dokument detta ska regleras.

Indelningar för mål efter kunskapsform: För utbildningsplaner används alltid underrubrikerna "Kunskap och förståelse", "Färdighet och förmåga" samt "Värderingsförmåga och förhållnings-sätt" under rubriken "Programmets mål". Detta går tillbaka till Högskoleförordningens (HF) skrivingar. Motsvarande uppdelning finns inte i HF för kursplaner och kursmål och i handläggningsordningens bilagor finns inga anvisningar om det. I vissa fall används dessa ändå i kursplanerna, främst vid IIT.

Kommentar: Även här behöver övervägande göras om både anvisningars utformning, valfrihet samt i vilket dokument detta ska regleras.

Kopplingen mellan mål och examinationsformer i kurser och delar av kurser: Detta behandlas främst i bilaga 2a till handläggningsordningen. Här anges på raden "Mål" att varje mål ska vara kopplat till en examinationsform – i praktiken rimligtvis att det ska framgå hur varje enskilt kursmål examineras. (Det anges också att en kurshandbok kan konkretisera detta "ytterligare", vilket understryker att målens examinationskoppling ska ingå i kursplanen och inte endast i kurshandboken.) Vidare sägs att lärandemål ska anges separat för eventuella delkurser. På raden "Examinationsformer" sägs dock explicit att examinationsformer inte i normalfallet ska anges för delkurser eller moduler. Detsamma anges i checklistan. Om modulerna sägs samtidigt på raden "Innehåll" att de just "handlar om examinationsmoment". Texten i bilagan är m.a.o. inkonsekvent. Institutionerna har gjort olika val här. IIT tycks genomgående använda modulerna för examinationsmoment. Vid ISLL är det i vissa fall så också, medan de övriga mer eller mindre enhetligt baserar moduler på sakinnehållet i kursen, i de fall de används.

Kommentar: De inkonsekventa direktiven skapar oklarhet. Handläggningsordningens bilaga 2a bör skrivas om på de anförda punkterna och checklistan ses över, efter en bedömning av vilket arbetssätt som verkligen önskas och en diskussion om vilken frihet som ska åläggas författaren. En viktig punkt är högskoleförordningens anvisningar rörande kursplaner (6 kap., 14§), där det anges att "formerna för bedömning av studenternas prestationer" ska anges. Det kan diskuteras om detta tillgodoses om en kurs delas in i delar där examinationsformerna inte specificeras.

Modul och delkurs, i Ladok respektive kursplan: I regeldokument s. 5 anges att poängsatta moduler och delkurser ska anges i kursplan under rubriken "Innehåll". I Bilaga 2a till handläggningsordning, raden "Innehåll", sägs dock att moduler handlar om examinationsmoment och syns i Ladok men inte i kursplanen medan delkurser omvänt syns i kursplanen men inte i Ladok. Här framgår inte att verktyget KPW medger att moduler skrivs in och syns i kursplanen, och inte heller att en kurs eller delkurs i sig kan utgöra en modul likaväl som inkludera flera moduler. Bilaga 2a ger alltså en bild som är missvisande och inte klargör vad som är praktiskt möjligt. I manual till KPW (bilaga 3 till handläggningsordningen) ges delvis annan information men inte heller denna är helt klargörande. Manualen anger på ett ställe att moduler, alltså flera, är det enda alternativet (under "Uppbyggnad") men på annat ställe (under "Delkurser") att en eller flera moduler är möjliga i en delkurs. Dock nämns den enklaste kursformen, utan delkursuppdelning och med bara en modul, endast i förklaringstexten i webbfunktionen KPW, inte i KPW-manualtexten. Av matrisen i Bilaga 2 framgår att kursplaner på upp till 15 hp idag tas fram utan vare sig delkurser eller moduler (så var också fallet tidigare).

Kommentar: Moduler syns i kursplanen: handläggningsordningens bilaga 2a bör därför ändras där motsatsen hävdas. KPW-manualtexten bör också tydliggöras. Det kan påpekas att detaljerad uppdelning i moduler gör kursplanerna känsliga för ändringar, något man velat frångå genom reformen.

Obligatorisk närvaro: Detta har kommenterats som ett problem att hantera i något fall, men då som examinationsform och med hänvisning till styrdokumentet "Regler för examination", inte styrdokumentet som ingått i den granskade reformen. I de nya styrdokumentet nämns kursobligatorium bara i handläggningsordningens bilaga 2a, på raden Övrigt.

Kommentar: Frågan om obligatorium bedöms troligen olika i olika akademiska kulturer men tycks inte ha varit mer problematisk under 2022 än tidigare. Om en ändring i styrdokument "Regler för examination" blir aktuell kan dock ändring även i dokument som reglerar kursplaner behöva göras. Det är önskvärt att samtliga dokument som rör examination hanteras tillsammans.

Utbildningsplanerna och styrdokumentet (regler, handläggningsordning, bilagor) för dessa

För utbildningsplaner är det svårare att hitta ett samlat utfall då endast åtta beslutats med de nya reglerna (tabell 1). Från BKU påtalas bristen på vana att hantera utbildningsplaner och även bristen på stödande anvisningar. Man lyfter i något fall fram krav på snabb hantering som ett problem.

I de utbildningsplaner som beslutats har reglerna i vissa fall inte följts. Det anges i regeldokumentet att en uppdelning av programmålen utifrån de tre rubrikerna kunskap och förståelse, färdighet och förmåga samt värdering och förhållningssätt ska göras, men det har i vissa fall inte gjorts. Vidare sägs i regeldokumentet att obligatoriska kurser ska anges om programmet leder till en kandidat-, magister- eller masterexamen, men det har inte gjorts för alla sådana utbildningar. I ett fall har man omvänt angett obligatorium trots att det inte krävs (gäller högskoleexamen om 120 hp). I ett fall har man valt att inte ställa upp kurser årsvis, vilket reglerna kräver. I två utbildningar om 60 hp har man angett kursinnehåll årsvis över två år (utbildningarna ges dock idag på halvfart).

En otydlighet i anvisningarna är att regeldokumentet anger att "hänvisning" ska göras till högskolelagens och -förordningens mål, medan handläggningsordningens bilaga 2b anger att dessa mål ska skrivas ut. Det senare verkar göras konsekvent (liksom före 2022).

Tabell 1: Utbildningsplaner beslutade vid Högskolan Dalarna 220101-230313.

Inst.	Utbildningsplan	Antal hp	Beslut	Kod
IHOV	Specialistsjuksköterska med inriktning demensvård	60	230109	VSADA
IHOV	Specialistsjuksköterskeprogram inom vård av äldre	60	230109	VVAÄA
IIT	Byggteknik - Produktion och förvaltning	120	220301	TBTFG
IIT	Digitala tjänster - program för högskoleexamen	120	221220	DDTHG
IIT	Högskoleingenjörsprogram i Hållbara Energisystem	180	221220	THIHG
IIT	Byggingenjörsprogram	180	230214	TBTCG
IKS	Audiovisuell produktion för scen och event – Kandidatprogram	180	230130	KAPSG
IKS	Ekonomprogrammet	180	230224	SENGR

Kommentar: Det stödmaterial i form av skrivna anvisningar är i stort sett lika utförligt för utbildningsplaner som för kursplaner men rymmer inte motstridigheter som dessa. Påtalad frånvaro av anvisningar kan möjligen bero på att dokument blivit tillgängliga vid olika tidpunkter och att ledamöterna i BKU har större vana att hantera kursplaner än utbildningsplaner. Det är notabelt att avvikelser från regelverket är vanliga, på punkter där inga otydligheter föreligger i anvisningarna. Det är möjligt att ovanan som nämnts lyser igenom eller också att BKU har måst acceptera krav från beslutsfattare eller akademiskt ansvariga i dessa fall.

Kurshandböcker

Kurshandböcker eller motsvarande dokument ser ut på olika vis och benämns på olika sätt. Fyra kurshandböcker har granskats, från olika ämnen och institutioner (Bilaga 2). Dessa har hämtats på Högskolans kursinformationssidor och är de enda av det 50-tal kurser som granskats och som varit öppet tillgängliga på webben (därtill har ett av språkämnena en generell anvisning för alla kurser). Alla fyra rymmer information om innehåll, undervisningsformer, betyg och examinationsformer. Betygskriterier i någon form och lärarpresentationer förekommer. Hänvisning görs ibland till Learnside där t.ex. schema presenteras liksom litteratur, om denna inte listats i handboken. I två fall är de skrivna på engelska. Dessa båda är också fall där kursplanen saknar den obligatoriska engelska översättningen av kursmålen.

Kurshandboken och dess roll nämns i regeldokumentet (s. 5, avsnitt 2.2–3). Det finns idag ingen särskild kurshandboksmodell eller -manual och inget organ som reglerar tillämpningen. Idag används dokument som är mycket olika utformade i funktionen som ”kurshandbok”. I stort sett rymmer de exempel som granskats den information som förläggas till kurshandboken enligt regeldokumentet. Ett arbete pågår inom SA med framtagande av en mall för kurshandbok.

Kommentar: Att kurshandböcker inte har tagits upp till diskussion av dem som intervjuats (de olika BKU och andra) beror säkert på att bedömning eller beslut om dessa inte ingår i arbetsuppgifterna. Det finns ingen uttalad önskan inom BKU att även granska kurshandböckerna.

Förslag framförda från ledamöter i BKU eller stödets personal

En punkt som flera lyft fram är behovet av att utbyta erfarenheter mellan de olika BKU. Detta har sprungit fram ur konstaterandet att man tolkar direktiven olika och att problem kan uppstå för samarbetet över institutionsgränser om utbildningarna.

Användande av skriftliga kommentarer som kommunikation i förväg inom BKU har nämnts som förslag till rationalisering men även förkastats som alltför arbetskrävande av andra.

En fastlagd och kommunicerad tidsplan för BKU:s hantering av kursplaner har föreslagits för att minska tidspress och stabilisera rutiner. ISLL har med framgång arbetat med god framförhållning.

Utbildning har påtalats som ett sätt att lösa kunskapsbrister och olikheten i hanteringen. SA erbjuder idag utbildning för BKU-ledamöter. Det finns att döma av kritik mot otillräckligt genomarbetade underlag inför beredning en önskan att även utbilda författare till kursplaner.

En funktion för utbildningsplaner liknande KPW för att öka systematiken har föreslagits.

Som komplement till skriftliga direktiv har filmade instruktioner av tillvägagångssätt i arbetet föreslagits.

Diskussion och kommentarer

Flera av de problem som noterats är samma som de som fanns innan de nya reglerna trädde i kraft. Tidspressen, den ojämna kvaliteten i underlagen, oklarheten kring stödets roll och olikheterna i praxis mellan akademiska miljöer hör hit. Detsamma gäller antagligen frågan om vem som har sista ordet i kursplaneenskildheter. Här är förmodligen den goda anda som tycks råda i de fem BKU en viktig faktor. Institutionerna bör måna mycket om förutsättningarna för sina BKU för att vidmakthålla arbetsglädje och konstruktiv gemenskap.

En rad av problemen hänger av allt att döma ihop med att styrdokumentet inte är konsekventa i sin information. Detta behöver förstås rättas till. Det är dock inte alltid självklart vad som är "rätt": där inkonsekvenser förekommer har olika institutioner valt olika lösningar. En ändring av styrdokumentet kräver eftertanke och en genomtänkt bedömning av vad som är lämpligt arbetssätt. En viktig sak att diskutera är också i vilken mån valfrihet ska erbjudas och för vad. Det bör finnas utrymme för variationer som tillgodoser behoven inom olika ämnen.

En önskan inför regeländringen som trädde i kraft i januari 2022 var att kursplanerna skulle kunna skrivas mer kortfattat samt att detaljinformation om varje enskilt kurstillfälle skulle förmedlas via sidodokument (kurshandboken). Kopplingen mellan lärandemål, undervisning och examination skulle då kunna presenteras utan den formaliabörda som åtföljer kursplanerna. Kursplanerna som beslutats under 2022 är dock inte märkbart annorlunda än de som tagits fram tidigare och inte färre till antalet. Avsevärda olikheter i utformning kan ses. Detsamma gäller de kurshandböcker som kunnat granskas. Skillnaden hittills efter reformen kan alltså ha legat främst på det administrativa planet, i införandet av BKU vid institutionerna. Det är möjligt att antalet behandlade kursplaner sjunker om några år om de införda reglerna fortsätter gälla.

Det är frestande att råda bot på problem med nya och utförligare anvisningar (för kurshandböcker?), tekniska system (KPW för utbildningsplaner?) eller utbildningsansatser. En återhållsamhet här kan dock vara på sin plats. Direktiven är redan ganska utförliga. Svårigheterna beror antagligen främst på tidsbrist, motstridiga anvisningar och, i fråga om kursplaner, en viss överambition i detaljgrad.

BKU:s mandat bör framhållas tydligt: det är BKU:s uppgift är att lägga fram förslag för påskrift och därmed ha ansvar för förslagets såväl akademiska som formella kvalitet. Detta bör medföra en rimlig balans mellan praktisk utbildningsanknytning och administrativ funktionalitet och stärka lärarkollegiets roll (vilket lärosätet efterlyser i sin strategi, en sak som ibland anses viktig). Om en förstärk-

ning av BKU:s mandat önskas kan vissa åtgärder övervägas: dess lärarrepresentanter kunde utses kollegialt, ej av prefekt; dess ordförande kunde ges formell uppgift att föredra kurs- och utbildningsplaner inför beslut (ett åtagande som idag tycks kunna fördelas på olika personer); dess ordförande kunde utses av BKU självt, alltså ej av prefekt.

Regeldokumentet förutsätter ett beslut från linjeföraren innan arbetet med att ta fram eller ändra kurs- eller utbildningsplan påbörjas. I praktiken kommer troligen ofta initiativet från kollegiet där den akademiska sakkunskapen finns. Detta vore den naturliga gången inom ett lärosäte och det kan övervägas om inte skrivningen i regeldokumentet borde ändras på denna punkt.

Det är viktigt att processen fram till beredningen följs. Ett exempel är att kursplaner måste vara väl förankrade i program eller huvudområden där kursen ingår. Ansvar för att genomförda kurser ger förutsättningar att nå examensmålen måste vara tydligt.

Uttrycket "revidering" som används på flera ställen kan betyda både mindre rättelse (så används ordet i handläggningsordningen) och mer omfattande ändringar, som medför ny kod och i praktiken ny kurs- eller utbildningsplan. Det kan vara lämpligt att i styrdokumentet använda ordet "rättelse" för redaktionella ändringar samt "ny version" eller liknande i de fall ändringar av större omfattning avses. Handläggningsordningen ger idag tydliga anvisningar rörande rättelser. Det kan vara önskvärt att precisera detta även i regeldokumentet.

Mallarna för kursplaner och utbildningsplaner är oekonomiska (mycket tomma ytor) och svårlästa (liten stil, ej läsvänlig rubriklayout). Inställningar för sidbrytning bör ses över liksom mallens utformning i stort.

Förslag

UFN uppmanas att diskutera och välja väg vad gäller:

- Friheten i hantering av kurs- och utbildningsplaner, sett till ämnens och utbildningars särskilda behov kontra Högskolans behov att redovisa system för kvalitetsuppföljning.
- Huruvida det decentraliserade arbetssättet i dagens form ska behållas.
- Hur BKU kan stöttas i beredningsarbetet sett till att de enligt egen uppgift utsätts för påtryckningar av ämnesföreträdare, kursansvariga och prefekter.

UFN rekommenderas att överväga följande konkreta åtgärder (eller att vidtala ansvarigt organ):

- Regeldokumentet: ändra så att det anges minst tre lärare i BKU eller klargör att suppleantsystem kan användas.
- Regeldokumentet (alternativt handläggningsordning): inför ett tidsschema med obligatoriska datumintervall för beslut om kurs- och utbildningsplaner inför de stora antagningsperioderna.
- Handläggningsordningens bilaga 2a, skriv om talrika punkter (enligt redogörelse ovan).
- Manual KPW, skriv om vissa punkter (enligt redogörelse ovan).

UFN rekommenderas att överväga följande klarlägganden:

- Regeldokumentet: överför ansvar för initiativ om kursplaner till kollegiet.
- Regeldokumentet: precisera begreppet "utbildningsstödet", så att åtskillnad görs mellan institutionsadministratörer och verksamhetsstödet personal.
- Regeldokumentet: tag bort utförliga anvisningar gällande innehåll i "kurshandbok".
- Regeldokument och handläggningsordning: gör förtydligande gällande uttrycket "revidering" (enligt redogörelse ovan).

Därutöver:

- Initiera terminsvisa möten mellan BKU:s ordförande (samt gärna även andra ledamöter) för avstämning och samråd.
- Ge uppmuntran och reellt stöd till BKU:s ledamöter och tydliggör arbetet som utförs.
- Överväg att verka för frikopplande av BKU:s ledamotskap från prefektbeslut.
- Överväg att verka för ett överförande av ansvar för även handläggningsordningen och dess bilagor till UFN.
- Överväg att verka för en översyn av kurs- och utbildningsplanemallarna.
- Överväg borttagande av engelsk översättning av lärandemål ur regeldokumentet.
- Lokala program mål: avkräv i utbildningsplaner ett klarläggande om vad som är specificeringar av HF:s mål och vad som är lärosätets egna tillägg.

Bilaga 1

1A Källor, dokument, länkar

Regler för kurs- och utbildningsplaner. Dnr HDa 1.2-2021/1339. Giltig fr.o.m. 2022-01-01.

Handläggningsordning för kurs- och utbildningsplaner. Dnr C 2021/1394. Giltig fr.o.m. 2022-03-01.

Bilaga 1a till Handläggningsordning Aktiviteter, ansvar och åtgärder under kursplaneprocessen

Bilaga 1b till Handläggningsordning Aktiviteter, ansvar och åtgärder under utbildningsplaneprocessen

Bilaga 2a till Handläggningsordning: Kursplanens innehåll och utformning

Bilaga 2b till Handläggningsordning: Utbildningsplanens innehåll och utformning

Bilaga 3 till Handläggningsordning: Manual för hantering av kursplaner med hjälp av verktyget Kursplan på webb. Version uppdaterad 2021-07-06.

Bilaga 4 till Handläggningsordning: Förkunskapshandbok – stöd till författare av kurs- och utbildningsplaner.

Bilaga 5 till Handläggningsordning: Matris för säkring av examensmål

Checklista BKU kursplaneberedning.

Checklista BKU utbildningsplaneberedning.

Regler för examination och tentamina. Dnr C 2021/1199. Giltig fr.o.m. 2022-03-01.

Länk till informationssida ("Skapa ny kurs- och utbildningsplan") där ovanstående dokument kan hämtas: <https://www.du.se/sv/medarbetarwebb/utbilda-och-forska/utbildning-pa-grund-och-avancerad-niva/forbereda-kurs--och-programutbud/kurs--och-utbildningsplan/>

Länk till sida där kursplaner kan sökas fram via ämne eller huvudområde:

<https://www.du.se/sv/Utbildning/kursplaner/>

Länk till sida där utbildningsplaner kan sökas fram via programkod:

<https://www.du.se/sv/Utbildning/utbildningsplaner/>

1B Sammanställning av deltagare i institutionernas BKU

IHOV (växlande ordförandeskap): Marika Hagelberg, Joacim Larsen, Peter Nilsson, Sarah Winther (inst.adm), Maria Taxell Stoltz (stud.repr)

IIT: Johan Heier (ordf), Roger Johansson, Charlie Lindgren (fr o m mars 2023, tidigare Somayeh Ahganavesi), Annette Lenne (inst.adm), Maria Taxell Stoltz (stud.repr)

IKS: Zuzana Macuchova (ordf), Hanna Trotzig, Joakim Hermansson, Anna Tunell Bäck (inst.adm), Maria Taxell Stoltz (stud.repr)

ILU: Maria Olsson (ordf), Johanne Maad, Elin Eriksson, Sara Tjernström (inst.adm), Maria Taxell Stoltz (stud.repr)

ISLL: Monika Stridfeldt (ordf), Olga Mattsson, en lärarvakans, Agnetha Hybinette (inst.adm), Maria Taxell Stoltz (stud.repr)

1C Förkortningar för organisatoriska enheter

IIT: Institutionen för information och teknik

IKS: Institutionen för kultur och samhälle

ILU: Institutionen för lärarutbildning

ISLL: Institutionen för språk, litteratur och lärande

IHOV: Institutionen för hälsa och välfärd

UFN: Utbildnings- och forskningsnämnden

BKU: Beredningsgrupp för kurs- och utbildningsplaner

IL: Institutionsledningsråd

SA (eller S-SA): Avdelningen för studentservice och utbildningsadministration

UF (eller S-UF): Avdelningen för stöd i utbildning och forskning

NGLc: Nästa generations lärande-centrum (ej längre egen avdelning; personalen ingår idag i UF).

Bilaga 2: Översikt, urval av kursplaner beslutade enligt nya regler mars 2022–februari 2023.

Förklaringar:

Aktiva verb: hit räknas t.ex. redogöra för, tillämpa, kritiskt granska, analysera, presentera, argumentera för... (uppräkningsen är inte fullständig).

Modul (M)/Delkurs (D): här anges antalet sådana samt om särskilda kopplingar förekommer i kursplanen. Moduler och delkurser har alltid poängangivelse i kursplanen och i KPW. Delkurser har i de granskade kursplanerna alltid egna mål angivna. Modulerna saknar oftast koppling till målen: i tabellen anges om sådan koppling finns. Moduler anges för det mesta under kursplanerubriken Betyg; nedan anger E att inrapporteringsposter för betyg (vilket är modulernas funktion) angetts endast under Examinationsformer.

Antal mål: noteringarna (2r) eller (3r) anger att målen fördelats under två respektive tre av rubrikerna Kunskap och förståelse, färdighet och förmåga samt värdering och förhållningssätt.

Exform – poäng: här anges, i de fall där flera moduler används i kursplanen, om nämnda examinationsformer har poängantal som framgår i kursplanen och därmed är kopplade till modulerna.

Kommentarer: "Ej engelsk övers." syftar på kursens mål.

Kurshandböcker eller motsvarande har granskats för följande kurser: GIH2WT (IHOV), GIK2XK (IIT), ASK289 (IKS, på engelska), GKI2VN (ISLL, på engelska).

Kurskod	Beslut	Aktiva verb	Modul (M)/Delkurs (D)	Antal mål	Exform – poäng	Antal hp	Kommentar
IHOV							
GIH2VJ	220303	Två mål med aktiva verb, två med "visa kunskap om"	-	4	Nej. Examinationsformer ej i punktform	7,5	
GIH2WT	220616	Ja (ett med "visa förmåga att via tester utvärdera")	-	9	Nej	7,5	
GIH2WX	220616	Ja	M (2)	7	Nej	7,5	VAL
GMC2XP	220908	Ja	-	6 (3r)	Nej	4,5	
AVÅ28K	221114	Ja	M (3)	6	Nej	7,5	
GIH2YS	221114	Ja	M (7): koppling till innehåll	8	Ja	12,5	
ASA28Q	221212	Ja	-	6 (3r)	Nej	7,5	
AMC28N	221212	Ja	M (2): kopplat till innehåll	6	Nej	15	
GIH322	221212	Ja	-	6	Nej	7,5	Examensarbete
GSR2ZH	221212	Ja	M (4)	5	Nej	7,5	
GVÅ2ZG	221212	ja	M (3)	10	ja	7,5	

IIT							
ABY27W	220301	Ja	-	3	Nej	2,5	Ej engelsk övers.
GBY2V6	220301	Ja	M (3, E): "Modul" ej utskrivet.	5	Ja	10	APU
GIK2V4	220301	Ja	M (2, E): "Modul" ej utskrivet.	8 (2r)	Ja	7,5	Ej engelsk övers.
GIK2XK	220906	Ja	M (2, E): "Modul" ej utskrivet.	7 (3r)	Ja	7,5	
GIK2YQ	221129	Ja	M (3): kopplat till Innehåll	6 (3r)	Nej	7,5	
GMA2ZS	221201	Ja	-	6	Nej	7,5	
BFY227	221213	Ja	M (2)	6 (3r)	Ja	5 fup	Beh.givande utb.
GEG2ZQ	221220	Ja	M (2): "Modul" ej utskrivet.	4	Ja	7,5	
GIK32K	230207	Ja	M (3)	6 (2r)	Delvis	7,5	
GIK32M	230207	Ja	M (2)	3 (3r)	Ja	7,5	
IKS							
GFÖ2WE	220516	Ja	M (2): Begreppet "delmoment" används för två olika poängsatta examinationer.	4 (3r)	Ja	7,5	
GBQ2WH	220525	Ja	M (3): moduler beskrivs under Innehåll.	5	Nej	7,5	
GFÖ2WQ	220613	1 med "visa kunskap om", 7 med aktiva verb	-	8	Nej. Examinationsformer ej i punktform	15	Examensarbete. Ej engelsk övers.
GLP2WP	220613	Ja. Ett mål anger examinationsform ("skriftligt").	M (2)	3	Delvis. Examinationsformer ej i punktform	15	Projektarbete
GPA2XX	220914	Ja	M (3)	4	Ja	7,5	
GSO2XV	220914	Ja	D (3), M (3): överensstämmande	5, 4, 4	Nej	7,5 + 7,5 + 15 = 30	
ASK289	221017	Ja	-	4	Nej	15	Ej engelsk övers. (men i handbok)
GHI32G	230126	Ja	D (4). Under Betyg anges fyra motsvarande rapporteringar, dock ej kallade "moduler".	3, 5, 4, 5	Nej	4 x 7,5 = 30	Inledande text om mål
GRK32C	230126	Ja	-	3	Nej	6	Ej engelsk övers.
GPA32Q	230210	Ja	M (2)	5	Nej	7,5	

ILU							
APG27U	220301	Nej	M (2)	7	Nej	15	7,5 hp VFU
GPG2VA	220302	Nej	-	4	Nej	7,5	
APG282	220613	1 med "i form av"	-	8	Nej	15	Examensarbete
GMD2XQ	220908	Ja	D (12)	9, 7, 6, 6, 10, 9, 5, 8, 6, 6, 3, 2	Nej	7,5 x 12 = 90	Lärarlyftet
GPG2Y7	221028	Nej	-	5	Nej	7,5	
APG28B	221121	Nej	-	10	Nej	10	VFU
GPG2Z4	221212	Nej	-	7	Nej	7,5	VAL
GPG2Z5	221212	Nej	-	6	Nej	7,5	VAL
GPG32A	230124	Nej	M (2)	9	Nej	15	
GPG327	230124	Nej	-	8	Nej	15	7,5 hp VFU
ISLL							
GEN2VE	220303	Ja	M (2): Beskrivs under rubriken Innehåll	3	Nej	12	Ej engelsk övers.
GKI2VN	220304	Ja	-	5	Nej	15	Ej engelsk övers. (men i handbok)
GSP2W7	220428	Ja (ett med "visa förståelse för ... genom att")	-	4	Nej	7,5	Ej engelsk övers.
GTU2W4	220428	Ja	D (6: 4+1 av 2 valbara): examinationsformer kopplade. M (9): kopplade mot Innehåll i delkurserna. "Modul" ej utskrivet.	Obl.: 6, 4, 4, 6. Valbara: 4, 4	Nej	5 x 6 = 30	
AJP287	220622	Ja	M (2)	5	Delvis	15	Ej engelsk övers.
GFR2X5	220622	Ja	M (2): viss koppling till mål	4	Nej	7,5	Ej engelsk övers.
GPR2XR	220908	Ja (ett med "visa kunskaper och förståelse för")	M (3)	4	Delvis	10	Ej engelsk övers.
GIT2Y8	221111	Ja	M (3)	2	Ja	7,5	Ej engelsk övers.
GFR2YU	221129	Delvis (lika delar aktiva verb och "visa kunskap om")	-	6	Nej	6	
GRY2YW	221129	Ja	M (3)	6	Ja	15	Ej engelsk övers.
GSS2YV	221129	Ja (ett med "visa förmåga att tillämpa")	-	7	Nej	7,5	Ej engelsk övers.
GSV2ZU	230123	Delvis (lika delar aktiva verb och "visa kunskap om")	D (3), M (3): överensstämmande	6, 10, 7	Nej	3 x 5 = 15	

